

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2025-03-03

Diarienummer:
KSN-2025-00592

Handläggare:
Johanna Langer, Anton Berg

Revidering av äldreombudsmannens instruktion

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** revidera instruktion för äldreombudsmannen i enlighet med ärendets bilaga 1,
2. **att** uppdra åt stadsdirektör att säkerställa att instruktionen hålls aktuell och vid behov justeras för att säkerställa syftet med befattningen och arbetet kan genomföras på ändamålsenligt sätt.

Ärendet

Uppsala kommun har sedan 2001 haft en särskild befattning och funktion som äldreombudsman. Äldreombudsmannen ska verka för att alla äldre i Uppsala ska kunna leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt.

Sedan inrättandet av befattningen har Uppsala kommun som organisation förändrats väsentligt och det äldrepolitiska området utvecklats. Som ett led i att stärka Uppsala kommunens arbete har befattningen sedan årsskiftet 2024/2025 återförts till kommunledningskontoret, i linje med det ursprungliga förslaget till placering.

För att fortsatt verka för att alla äldre i Uppsala ska kunna leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt, i linje med kommunens ambition att vara en äldrevänlig kommun, föreslås äldreombudsmannens instruktioner uppdateras. Föreslagna justeringar i instruktionen, i bilaga 1 till ärendet, syftar till att aktualisera befattningens uppgifter mot bakgrund av förvaltningarnas organisatoriska utveckling men också till att främja ett anhörigperspektiv i linje med den politiska inriktningen.

För att hålla äldreombudsmannens instruktion aktuell föreslås stadsdirektören få mandat att göra de justeringar av instruktionen som behövs för att befattningens syfte kan upprätthållas på ett ändamålsenligt sätt, i linje med den instruktion kommunstyrelsen fastställt.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret i dialog med vård- och omsorgsförvaltningen. I arbetet har även dialog förts med Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd (UPS) och deras synpunkter över förslaget har beaktats.

Föredragning

Uppsala kommunfullmäktige beslutade i maj 2000 att en befattning som äldreombudsman i Uppsala skulle inrättas. Utifrån fullmäktiges beslut fattade kommunstyrelsen beslut om befattningens inrättande och fastställde en instruktion för äldreombudsmannen som återges i ärendets bilaga 2.

Det huvudsakliga syftet var att finnas till för Uppsalas äldre, det vill säga de personer i Uppsala som fyllt 65 år. Äldreombudsmannen ska vidare verka för att alla äldre i Uppsala kan leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt. För att verka effektivt och ge ett gott stöd ska äldreombudsmannen vara väl informerad om Uppsala kommuns äldrepolitik och vara en resurs för utvecklingsarbete för att förbättra äldre personers välfärd.

I samband med att Uppsala kommun beviljades medlemskap i WHO:s nätverk Age friendly cities and communities 2016 föreslog äldrenämnden kommunstyrelsen under år 2017 (äldrenämnden, 2017-10-26, §156) bland annat att befattningen äldreombudsman skulle omvandlas till ett ombud för äldrevänlig stad. Förslaget lämnades delvis mot bakgrund av att det sedan befattningens inrättande dels skett betydande förändringar av kommunens organisation samt att kommunens verksamhet riktad till äldre utvecklats och förstärkts, särskilt avseende förebyggande arbete, informativ verksamhet och uppsökande verksamhet, men även för att förstärka kommunens arbete för att bli en äldrevänlig kommun.

Kommunstyrelsen behandlade äldrenämndens förslag den 13 december 2017 och beslutade att befattningen Äldreombudsman ska kvarstå i enlighet med föredragningen (§273). Som underliggande skäl för beslutet anges bland annat att äldreombudsmannen fortfarande bedömdes fylla en viktig funktion inom kommunens äldrepolitik och att instruktionen skulle kunna kvarstå även om det operativa arbetets fokus lades vid vissa delar. Särskilt belystes Äldreombudsmannens direkta kontakter med enskilda äldre som viktigt för att kunna omfatta det verksamhetsutvecklingsuppdrag som ligger i de fastställda instruktionerna.

Som ett led i kommunens fortsatta fokus på att vara en äldrevänlig kommun och stärka det äldrepolitiska arbetet har befattningen sedan årsskiftet 2024/2025 återförts till kommunledningskontoret. Detta har gjorts mot bakgrund av ett politiskt fokus på att öka kontaktmöjligheterna, men också att utveckla ett tydligt anhörigfokus.

För att säkerställa att befattningen äldreombudsman fortsatt ska utvecklas i linje med den ursprungliga intentionen om att på ett tydligt sätt finnas till för Uppsalas äldre och verka för att alla äldre i Uppsala kan leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt, föreslås kommunstyrelsen besluta om en uppdaterad instruktion för befattningen.

Grunden att befattningen ska vara en oberoende funktion som bidrar till verksamhetsutveckling, som arbetar individnära med att exempelvis ge äldre vägledning och finnas tillgänglig för att emot frågor eller synpunkter, men som tydligt är frånkopplad myndighetsutövning, kvarstår i linje med ursprunglig instruktion.

De justeringsförslag som lämnas i förslaget till uppdaterad instruktion för äldreombudsmannen i ärendets bilaga 1 fokuserar främst på att återaktualisera och tydliggöra befattningens uppdrag. Bland annat görs vissa tydliggöranden för att spegla kommunens nuvarande verksamhet och arbetssätt. Detta omfattar bland annat att befattningen ska samarbeta med civilsamhället i bredare bemärkelse, men fortsatt särskilt genom Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd (UPS) och det kommunala pensionärsrådet (KPR). Vidare justeras instruktionen vad gäller äldreombudsmannens systematiska återrapportering för att tydliggöra att det väsentliga är att systematiskt lämna information och iakttagelser som bidrar till utveckling av verksamheter och välfärden för äldre, i linje med befattningens funktion som en resurs för verksamhetsutveckling.

För att understryka vikten i att äldreombudsmannen ska finnas tillgänglig för individuella kontakter och hjälpa äldre att navigera i kommunen och andra myndigheters tjänster förtydligas och utvidgas uppdraget med ett tydligt anhörigperspektiv. Det handlar om att äldreombudsmannen även ska erbjuda anhöriga till äldre motsvarande stöd som till de äldre kommuninvånarna, men fortsatt i syfte att äldre ska kunna leva ett så värdigt och självständigt som möjligt.

För att fortsatt kunna säkerställa att äldreombudsmannen kan arbeta effektivt och ändamålsenligt, i linje med syftet bakom befattningens inrättande och ambitionen att vara en äldrevänlig kommun, föreslås stadsdirektören få uppdrag att säkerställa att instruktionen för äldreombudsmannen hålls aktuell. Detta inkluderar att tillse att det vid behov görs mindre justeringar i instruktionen för att hålla den aktuell utifrån exempelvis förändringar i kommunens organisation, verksamhet eller väsentliga förändringar i andra viktiga myndigheters eller organisationers verksamhet, för att möjliggöra att äldreombudsmannen på ett relevant sätt kan verka för att alla äldre i Uppsala verka för att alla äldre i Uppsala kan leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt.

Ekonomiska konsekvenser

De justeringar som föreslås i instruktionerna för äldreombudsmannen bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 3 mars 2025.
- Bilaga 1, förslag till reviderad instruktion för Uppsala kommuns äldreombudsman.
- Bilaga 2, instruktion för Uppsala kommuns äldreombudsman.

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör
och biträdande
stadsdirektör

Instruktion för Uppsala kommuns äldreombudsman

Äldreombudsmannen i Uppsala kommun är inrättad av kommunfullmäktige i Uppsala.

Syfte

Äldreombudsmannen i Uppsala kommun är en oberoende funktion som ska verka kommunövergripande på alla nivåer för att personer över 65 år i Uppsala kommun ska kunna leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt.

Övergripande uppdrag

Äldreombudsmannen har flera viktiga uppgifter för att förbättra välfärden för äldre personer i Uppsala.

Äldreombudsmannen ska vara väl informerad om och samverka med relevanta aktörer kring Uppsala kommuns arbete för äldre kommuninvånare och kommunens arbete som äldrevänlig kommun. Detta inkluderar samverkan med Region Uppsala, ideella aktörer inom samhällsområden av särskild vikt för äldre. Äldreombudsmannen ska samarbeta med civilsamhället, särskilt genom Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd (UPS) och kommunala pensionärsrådet (KPR).

Äldreombudsmannen är en servicefunktion för Uppsalas äldre kommuninvånare och deras anhöriga och har som uppgift att ge information och vägledning i frågor som är av vikt för kommunens äldre invånare, däribland exempelvis äldreomsorg. Arbetet inkluderar att stödja enskilda äldre kommuninvånare och deras anhöriga att navigera i kommunens och andra myndigheters tjänster och ge vägledning om var man kan vända sig för ytterligare stöd.

Äldreombudsmannen ska bidra till kvalitets- och verksamhetsutveckling. Detta inkluderar att vara tillgänglig för att ta emot och förmedla synpunkter från äldre och deras anhöriga avseende kommunens tjänster och de verksamheter som bedrivs på uppdrag av kommunen. Ombudet ska vara uppmärksam på kvalitetsbrister och rapportera dem vidare till rätt instans för att de ska kunna åtgärdas.

För att kunna genomföra sitt uppdrag är det av vikt att äldreombudsmannen är lätt att nå och komma i kontakt med för alla äldre personer i Uppsala kommun och för deras anhöriga. Äldreombudsmannen ska göras välkänd för Uppsalaborna genom tydlig marknadsföring, öppenhet och synlighet samt tydliga och etablerade kontaktvägar.

Äldreombudsmannen ska löpande och systematiskt dokumentera sitt arbete. Äldreombudsmannen ska regelbundet och strukturerat informera kommunstyrelsen och äldrenämnden om arbetet samt belysa frågor och inhämtad kunskap som bidrar till att utveckla kommunens verksamheter.

Avgränsningar

Äldreombudsmannen fungerar som en oberoende resurs och har inte någon myndighetsutövande funktion. Detta innebär bland annat att äldreombudsmannen inte deltar i myndighetsbeslut om individuella stödinsatser, utförarverksamhet eller annan myndighetsutövning.

Handläggare
Reinhold Höjer

Datum
2001-03-28

Diarienummer
ks-2000-0872

Instruktion för Uppsala kommuns äldreombudsman.

Äldreombudsmannen (ÄO) i Uppsala är inrättad av kommunfullmäktige i Uppsala.

Syfte.

ÄO är till för Uppsalas äldre, d.v.s. de personer i Uppsala som fyllt 65 år. ÄO skall verka för att alla äldre i Uppsala kan leva ett så självständigt och värdigt liv som möjligt. ÄO skall vara väl informerad om Uppsala kommuns äldrepolitik.

Uppgifter.

ÄO's uppgifter kan delas upp i några huvudkategorier.

ÄO skall vara företrädare för äldrekollektivet på så sätt att ÄO kan medvetandegöra kommunen om frågor som är väsentliga för äldre personers välfärd.

ÄO skall vara en resurs för utvecklingsarbete i de frågor där ökad kunskap behövs om hur äldre lever sitt liv samt om frågor av allmän betydelse för äldre.

ÄO skall besvara frågor från enskilda äldre. Här förutsätts att ÄO har en bred kunskap om de särskilda samhällsområden som är viktiga för äldre personer. Bland dessa kan nämnas kommunens äldreverksamhet, landstingets verksamheter och apotekens verksamhet.

ÄO skall kunna ta emot och förmedla de synpunkter och de klagomål på kommunens verksamheter, vare sig de utförs av kommunal personal eller av annan personal på uppdrag av kommunen, som framförs av äldre, deras anhöriga eller deras företrädare. Synpunkter och klagomål skall förmedlas till kommunen på det sätt som överenskommes.

ÄO skall ge en allmän information till Uppsalas äldre om alla frågor som kan vara av vikt för en äldre person. Informationsfrågorna kan handla om allt från konkret information om vart man skall vända sig till information som syftar till att äldre bibehåller sin förmåga att själva finna sina vägar till ett fortsatt självständigt liv.

Avgränsningar.

ÄO skall ej arbeta med individuella stödinsatser och ej heller med någon form av myndighetsutövning eller utförarverksamhet.

Arbetsstil och tillgänglighet.

ÄO skall arbeta på ett sådant sätt att det är lätt för alla äldre personer i Uppsala att ha kontakt med ÄO.

ÄO skall göra sig väl känd för Uppsalaborna genom en tydlig marknadsföring och en stor öppenhet.

ÄO skall ha en bra samverkan med pensionärsorganisationerna genom deras samlade företrädare Uppsala pensionärsföreningars samarbetsråd (UPS).

ÄO skall dokumentera sin verksamhet fortlöpande och systematiskt. Regelbundna rapporter skall lämnas till kommunstyrelsen.

ÄO skall lämna en årlig rapport till kommunfullmäktige.